

Üks sekund ja kaks telki öisel laagriplatsil

TEKST SVEN KARJA
FOTOD LÉON ALLIK, RASMUS KULL

Vanemuse kevadpoolaasta 2025 toob Sadamateatrisse kaks uhi uut eesti näitemängu: jaanuaris jõuab vaatajate ette Ott Kiluski (kaasautor ja lavastaja Kaili Viidas) „Elleni sekund“, mille keskmes on armastatud luuletaja ja lastekirjaniku Ellen Niidu elutee, aprillis aga Ott Aardami „Armas ilves“ (lavastaja Tiit Palu), muheda koomikaga kirja pandud lugu ühe tavalise eesti perekonna üsna ootamatutest juhtumistest loodusmatkal. Kui viimati mainitud näidend on juba trükis ilmunud ja seda on tunnustatud Eesti Teatri Agentuuri viimasel näidendivõistlusel II auhinnaga, siis Ellen Niidu näidend on tõeliselt pannisoe kraam, millele autor pani viimase punkti alles paar nädalat enne proovide algust.

Ramp palus nimekaimudest näitekirjanikel vastata samadele küsimustele.

Tere teile, head Ott ja Ott! Kas suudaksite meelde tuletada, millal tekkis teie kohe-kohe proovisaali mineva näitemängu esimene lause või esimesed märksõnad? Või oli alguspunktiks pigem mingi nägemuslik pildistus?

Ott Aardam: Kaks seestpoolt valgustatud telki kumamas öisel laagriplatsil, üks roheline ja teine oranž – see oli kõige esimene kujutluspilt.

Ott Kilusk: Selle looga on see huvitav fenomen, et ma ei teagi enam, kuidas see mõte päriselt tekkis. Tegemist on heas mõttes sellise momentiga, kus ei saa aru, kust või kuidas idee sündis. Kinni püüdsime ta koos lavastaja Kaili Viidasega mõlemad. Tundub, et võimalus näha Ellen Niidu loos teatrilavastust oli nii tugevalt õhus, et sellest oleks võinud kinni haarata ükskõik kes. Nii Ellen Niit ise kui tema looming on eestlastel väga tugevalt emotsionaalses mälus olemas: me kõik oleme kasvanud koos Krõllide, pintslimeeste, Pille-Riinude ja teiste värvikate tegelastega. Need tegelased määratlevad justkui meie arusaama hea olemisest. Ilmselt soov teha lugu headusest on kõige all. Sest nimi Ellen Niit seostub kohe millegi sooja, koduse, tuttavliku ja turvalise ning lapseõlvega. Ja seda tänase päevani.

Ühele inimesele pühendumine on hirmutav, sest tundub, et see võtab meilt ära vabaduse. Aga kas meie vabadus on suurem, kui jätame end ilma vabadusest pühenduda?

Kas oskaksite oma näidendi sisu ka ühe lausega kokku võtta? Kui jah, siis kuidas see kõlaks?

Ott Kilusk: Ühe lausega ehk mitte, aga võibolla Elleni luuleridadega:

Oli see täna? Oli see ammu?

Targad müürid on tummad.

Seisan – ja kuulan enese sammu,

Segi tõelus ja lummad.

Ott Aardam: Ühele inimesele pühendumine on hirmutav, sest tundub, et see võtab meilt ära vabaduse. Aga kas meie vabadus on suurem, kui jätame end ilma vabadusest pühenduda?

Milline oli eeltöö enne kirjutama hakkamist? Kas lugesite teemakohaseid raamatuid, vaatasite filme, käisite looduses?

Ott Aardam: Eestimaa rabad ja sood on väga inspireerivad paigad. Seal käisin ja olen ikka käinud. Kui inimene ennast natuke kauemaks sinna paigutab, võib ta avaneda päris ootamatust küljest.

Ott Kilusk: Elulooliste näidendite kirjutamisele eelneb alati eeltöö: tuleb läbi töötada uuritava persooni kohta leiduvad materjalid, viia ennast kurssi tema loominguga, suhelda inimestega, kes talle lähedal on olnud. See on iga kord natuke erinev, täis üllatusi ja avastusi kulgev rännak. Väga oluline on külastada kohti, kus tulevane näidenditegelane on liikunud ja tegutsenud.

Seda rada läbides võib loota, et tekivad kujutlused võimalikest stseenidest, et leiad võtme keske kompositsiooni kombineerimiseks. Usun, et leidsin selle üles.

Kirjutamine algas Ellen Niidu lasteraamatute ja tema tütre Maarja Unduski kirjutatud Ellen Niidu eluloo lugemisest. Tekkis kujutlus, kuidas tema raamatute tegelased realiseeruvad ja sekkuvad ühel või teisel eluperioodil tema ellu. Nii et pigem on tegemist loominguliste impulsside tekkimisega igapäevastes pisiasjades, kuidas igas tavalises teos võib peidus olla mõne raamatu või luuletuse peidetud killukesed. See oli alguspunkt.

Kuidas tekkis teie näidendile pealkiri? Kas kaalusite ka muid variante?

Ott Kilusk: Tegelikult ei olnud. See tuli suhteliselt ruttu. Sekund on selles mõttes huvitav ajaühik, et see on üks selgeimini tajutav üksus, kus tajume tuleviku murdumist minevikuks. Assotsiatsioonid meie peas programmeeruvad kontrollimatult, meie tahtest sõltumata. Kusagilt Maarja Unduski kirjutatud mälestusteraamatust tabasin hetke, kus Ellen peale linnast koju tulekut korraks kodus diivanil istuma jääb, siis kohe püsti krapsab ja oma igapäevaseid toimetusi jätkab. See tuli mulle tuttav ette. Olen ise kogenud selliseid hetki, kus liigud justkui igapäevaelust välja ja näed korraks kõike korraga – nii seda, mis olnud, kui seda, mis tulekul. Ellen Niidul on mitmeid luuletusi, kus ta midagi taolist kirjeldab. Nii sündiski idee paigutada Elleni 84 eluaastat ühteainsasse sekundisse, nägemuslikuks rännakuks

Nii sündiski idee paigutada Elleni 84 eluaastat ühteainsasse sekundisse, nägemuslikuks rännakuks läbi mineviku- ja tulevikumälestuste.

läbi mineviku- ja tulevikumälestuste. Võin omast kogemusest öelda, et need hetked on samal ajal hirmutavad ja lootust andvad, sest saame ühtäkki kinnitust kahele tõsiasjale: sellele, et oleme surelikud, ja sellelegi, et elamisel on mõte. See, mida proovin selles näidendis püüda, on niisiis Elleni sekund.

Ott Aardam: Kõigepealt oli „Armas mõrsja“, aga selle kohta ütlesid sõbrad, et see kõlab nagu „Sada vakka tangusoola“ või mõni muu näidendi pealkiri tollest ajast. Ja siis pakkus minu abikaasa Laura välja praeguse pealkirja, mis tundus mulle alguses täieliku jaburusena, aga magasin öö ära ja nii see siis pealkirjaks jäigi. Tore variant oli ka „Lynx lynx“.

Kui palju on kavas osaleda proovides? Või olete mõlemad pigem seda tüüpi autorid, kes annavad lavastajale vabad käed?

Ott Kilusk: Proovides tuleb osaleda nii kaua kui vaja. Kuna Kaili on mind seda näidendit kirjutades väga palju aidanud, olnud loomeprotsessi juures, siis jagame temaga ühiseid arusaamu ühest või teisest stseenist, tajume sarnaselt näidendi rütmi ja dünaamikat. Kavatsen viibida proovis nii kaua, kuni tunnen, et oleme suutnud truppi ainese tajumisel viia tasandile, mis võimaldab selle „sekundi“ vaatajate jaoks lahti pakkida.

Ott Aardam: Kuna siiani olen ise oma kirjutatud näidendeid lavastanud, siis olen väga elevelil ja põhimõtteliselt valmis ka kohtumiseks

esietendusel. Aga loomulikult, kui tekib soov ja vajadus, olen valmis protsessis osalema. Dramaturgile on väga õpetlik kuulata oma teksti näitlejate esituses, kohe saab selgeks, mis stseenid lähevad tööle, mis mitte. Saada trupilt tagasisidet, see on parim kool.

Äkki lõpuks mõni lemmikum või oluline lause sellest näidendist?

Ott Kilusk: Näidendi tekst on ainult millegi algus. Kui näidendist saab lavastus ehk kui lavastaja võib kahemõõtmelise teksti kolmemõõtmeliseks vaatamänguks, alles siis saavad repliigid oma tõelise tähenduse ja alles siis selgub, mis on kõige olulisem. Sellepärast, kuidas ma ka praegu oma peakest ei pingutaks, ei suuda ma esile tõsta ühtki repliiki, mis oleks kuidagi erilisem kui teised.

Ott Aardam: Võib-olla üks riim näidendi lõpust?

Mälestus puust – see on känd.

Kallis, meeles pea, kuusk pole mänd.

Aitäh selle vestluse eest, Ott ja Ott! Kohtumiseni teie näitemängude esietendustel.